

Lepilová, Květuše

[Kšicová, D. a kol. Východoslovanské literatury v českém prostředí do vzniku ČSR]

Opera Slavica. 1999, vol. 9, iss. 1, pp. 47-48

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/116867>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

RECENZE

Kšicová, D. a kol.: Východoslovanské literatury v českém prostředí do vzniku ČSR. MU Brno 1997, 210 s.

Profesorka Danuše Kšicová má své pevné místo v bibliografiích o výzkumu recepcce, kritiky a překladu ruské literatury a kultury, i ve sledování mezivazeb druhů umění. Přitahuje ji zvláště umění přelomu století, její cesta však vede k prohlubování pohledu na ruské, české a evropské vztahy literárněvědné a estetické. Svým nejnovějším souborem studií znovu ukázala, že jde ve stopách svého učitele Franka Wollmana.

Ve výše uvedené publikaci je D. Kšicová čelnou autorkou, které se podařilo soustředit kolem sebe další badatelky, prokazující plii a trpělivost v klopotném hledání pramenů. Patří k nim Z. Berezovská (Ukrajina v české literatuře 19. a začátku 20. století) a J. Luptovcová s R. Kuncovou (Běloruská kultura a literatura 19. a začátku 20. století v českých zemích). Úvod do problematiky zařadil S. Wollman, který studii označil jako projekt vznikající za existence ČSAV a koncipovaný již dříve jako součást širšího záměru – tématu Evropská účast v českém literárním vývoji. Již I. sjezd slavistů v Praze r. 1929 totiž ukázal, že výzkum slovanských literatur a ústní slovesnosti je třeba chápat jako součást srovnávacího studia evropské a světové literatury, přičemž nejen zkoumání západních neslovanských vlivů na slovanské literatury má svůj účel, ale smysl je třeba hledat i v mezislovanských literárních vztazích.

Koncepce i struktura knihy se pohybuje v horizontech vyznačených názvem. Obsahuje výzkum ruské, ukrajinské a běloruské literatury a kultury v českém prostředí. Těžištěm studie je kapitola Receptce ruské literatury do doby meziválečné. D. Kšicovou zajímá ruská a česká literatura od dob nejstarších do doby meziválečné. Pozornost věnuje jak vztahům, tak recepci i zájmu české inteligence o ruskou filozofii, sociologii a estetiku (např. Masaryk hledal v ruské literatuře klíč k pochopení ruského národa, neboť Rusko je pro něho ruská literatura). Badatelka zaregistrovala nejen jména klíčových osobností zpřístupňujících českému publiku ruskou literaturu, ale postihla i zvláštnosti receptce kritiky a překladu. Uvádí genealogická hodnocení děl, která zakotvila trvale v české recepci a postihla i čtenářské ohlasy ve 2. pol. 19. století. D. Kšicová tak současně sumarizuje fakt, že ruská literatura byla pramenem čtenářského zájmu opeňového u nás o snahy po hlubší interpretaci kritickou a překladatelskou.

Ve stati o běloruské literatuře spoluautorky díla představují Bílou Rus jako okraj carského Ruska se svízeli běloruštiny vklíněné mezi moskevské knížectví a polské království. Po vzniku Běloruské republiky r. 1992 vznikly u nás naděje na bližší spolupráci (r. 1996 se signálem stalo odhalení pomníku zakladateli bělorusky tištěné literatury F. Skarynovi, působícímu na dvoře císaře Rudolfa II.). Ukrajinská literatura však

podle stati sborníku vycházela z jiné pozice (země byla součástí středoevropské kultury). I když se Berezovská vyhýbá pouhé koncepci kontaktologické vlivologie, je přesvědčena, že mnohdy právě osobní styky badatelů, kritiků a překladatelů dávají literární vzájemnosti směr (a tím nepochybně i komparatistice).

Podstatná část publikace nese pečeť rukopisu D. Kšicové. Ta vrší jak trpělivou zkušenost dřívějších prací, tak rýsuje v současnějších kontextech obraz některých nových souvislostí a vztahů a vytváří komplexnější podobu problematiky. Svá díla je badatelka zvyklá „ošetřit si“ sama fotoreprodukce z cest za knihovnami, knihami, památkami a za lidmi kolem knih. Daná studie tvoří součást studijního programu brněnského Ústavu slavistiky a je určena také studentům. D. Kšicová vytvořila také obsáhlou výběrovou bibliografii, ruské resume, jmenný rejstřík a doplnila knihu obrazovými přílohami. Ty ocenil jako pomůcku právě studenti (v dalším vydání by snad mohla být zařazena raději samostatně na konci publikace). Žádoucí mezioborové vztahy mohou inspirovat zvláště mladé talenty na prahu jejich vstupu do hájemství vědy.

Historický materiálový fond se vždy musí snoubit s trpělivostí a pílí celého autorského kolektivu. Kniha začala vznikat v době, kdy archivy nebyly zcela přístupné, takže nyní jsou málo známé či dosud neznámé informace objasněny v nových souvislostech a interpretacích. Vytrvalá péče o komplexní pohled na vybrané oblasti zkoumání i snaha o praktické vyústění díla do tištěné podoby zasluhuje stále uznání. Ve století optické provokace adresátů umění na konci tisíciletí dobrých knih neubývá, spíše čtenářů je méně. D. Kšicová však ví, jak získat zájemce.

Květuše Lepilová

Ruský román jako vyvíjející se žánrový tvar

Pospíšil, I.: Ruský román. Nástin utváření žánru do konce 19. století. Brno, Vydavatelství Masarykovy univerzity 1998, 136 s.

Teorie románu, jeho morfologie a historická typologie patří k relativně nejatraktivnějším oblastem literární vědy, umožňujícím nejrůznější výklady a hodnocení: dokonce se objevily i koncepce vykládající tento podivuhodný literární jev jako samostatný literární rod (V. Dněprov) nebo jako epos (tedy vedoucí žánr) moderního věku. Jindy se počítával jako „plevelný žánr“, amorfní a nevyhraněný, psalo se o konci románového vyprávění nebo o jeho radikální krizi (tzv. nový román), ale i o jeho schopnosti oscilace, dynamiky a mnohotvárnosti (D. Hodrová) atp. Marxistické teorii ruského románu se po zásadních pracích metodologických škol ruských (M. M. Bachtin, V. Kožinov, G. N. Pospělov ad.) ještě v 80. letech zdálo, že již nemá co podstatného říci a že se může toliko soustředit na dílčí dotváření celkově nesporného obrazu. Příp. jej obohacovat o nová díla literárního procesu. Počátek 90. let u nás přinesl vlnu zájmu o postmoderní filozofii a estetiku, která zvýraznila „intertextualitu“ a tzv. mimetické